

Symposium „Město a region“

4. urbanistické symposium Město a region na prahu 3. tisíciletí, nad nímž převzali záštitu primátor Hradce Králové ing. Oldřich Vlasák a vrchní ředitel sekce územního plánování a stavebního řádu Ministerstva pro místní rozvoj ing. Jiří Novák, pořádané Asociací pro urbanismus a územní plánování ČR ve spolupráci s městem Hradec Králové, Ministerstvem pro místní rozvoj, Českou komorou architektů, Ústavem územního rozvoje a ústavem urbanismu Fakulty architektury ČVUT

**se koná ve dnech 13. a 14. dubna 2000
v aule Vysoké školy pedagogické v Hradci Králové, Hradecká 1227**

První dvě symposia (Ostrava 1996, Praha 1997) se věnovala širším problémům příslušnosti ke střední Evropě, obdobné historické zkušenosti, konverzi územního rozvoje atp. Třetí symposium v Olomouci 1999 se soustředilo především na otázky související s obnovou regionální (krajské) správy v České republice. Této problematice byl uzpůsoben i výběr zahraničních regionů, jejichž zkušenosti mohly být inspirující (St. Pölten, Erfurt, Opole, Luzern). Tehdy byla prezentována města (a jejich regionální vazby): České Budějovice, Liberec, Olomouc, Plzeň, Ústí nad Labem. Také letošní symposium je věnováno českým městům.

Bude členěno do tří bloků. Prvý z nich naváže na předcházející symposia minulých let. Budou prezentována zbývající krajská města, jež se ještě neobjevila na programu. Jde o **Hradec Králové, Pardubice, Jihlavu, Karlovy Vary a Zlín.**

Další dva bloky, věnované vztahům regionálních center a vybraným problémům územního plánování, budou mít zcela odlišnou formu. Půjde o moderovanou panelovou diskusi, která by se měla odvinout od příspěvků publikovaných ve sborníku, jejichž autoři budou současně protagonisty diskuse. Pro informaci zde publikujeme rám-

covou osnovu těchto dvou bloků v připravovaném sborníku.

Vztahy regionálních center

- a) Vztah města a regionu
Praha, Brno, Plzeň
- b) Problémy vícejaderných aglomerací
Hradec Králové – Pardubice
Ústí nad Labem – Teplice
Liberec – Jablonec nad Nisou
Zlínská aglomerace
Ostravsko

- c) Využitelnost ÚPD měst a VÚC
Jihlava, Mladá Boleslav,
Hradec Králové, Pardubice

Vybrané problémy územního plánování po roce 1990

- a) Důsledky nových tras nadřazené silniční sítě na utváření osídlení (nové rozvojové póly, útlum stávajících center apod.)
Pražský region
Plzeňská aglomerace
Hradecko-pardubická aglomerace
- b) Nové velké rozvojové plochy
Hradec Králové – letiště
Říčany – Modletice
Pardubice – hospodářská zóna
Lovosice – logistické centrum
- c) Revitalizace opuštěných výrobních a jiných ploch
Možnost využití drážních ploch v Praze
Hradec Králové, Pardubice, Kladno, Otrokovice, Ostravsko

Časový plán

symposia je následující:

čtvrtek 13. 4. 2000

- 8.30 – 9.30 prezence
- 9.30 – 10.00 úvod
- 10.00 – 12.30 prezentace pěti měst-regionů
- 12.30 – 14.00 polední přestávka
- 14.00 – 15.15 vztah města a regionu
- 15.15 – 15.30 přestávka
- 15.30 – 17.00 problémy vícejaderných aglomerací
- 17.00 – 17.30 přestávka
- 17.30 – 19.00 využitelnost ÚPD měst a VÚC

pátek 14. 4. 2000

- 8.30 – 10.00 důsledky nových tras nadřazené silniční sítě na utváření osídlení
- 10.00 – 10.30 přestávka
- 10.30 – 12.30 nové velké rozvojové plochy, revitalizace opuštěných výrobních a jiných ploch
- 12.30 – 13.00 závěry

Všechny programové bloky, s výjimkou prezentace pěti měst-regionů v prvním bloku, budou mít formu panelové diskuse.

V pátečním odpoledni bude možné se zúčastnit prohlídky města.

Možnosti ubytování v Hradci Králové

Hotel Černigov (1)

tel. 5814111, 5814265
 1lůžkový pokoj 1380 Kč
 2lůžkový pokoj 1750 Kč
 3lůžkový pokoj 1900 Kč

Hotel Alessandra (2)

tel. 5411280
 1lůžkový pokoj 698 Kč
 2lůžkový pokoj 898 Kč
 3lůžkový pokoj 1138 Kč

Stadion zimní (3)

tel. 5513440, 5512873
 bude otevřen až počátkem března

Penzion Petr (4)

tel. 41571
 2lůžkový pokoj 850 Kč

VŠ kolej – hotel Garni (5)

tel. 5763000
 1lůžkový pokoj 305 Kč
 2lůžkový pokoj 730 Kč
 3lůžkový pokoj 915 Kč

Nové Adalbertinum (6)

tel. 5063111
 1lůžkový pokoj 650 Kč
 2lůžkový pokoj 980 Kč
 32lůžkový pokoj 1350 Kč

Telefonní předčísli Hradce Králové je 049.

Organizační informace

Závaznou přihlášku zašlete nejpozději do 29. února 2000 na adresu:

Asociace pro urbanismus
 a územní plánování
 Perucká 44
 120 00 Praha 2

Účastnický poplatek zahrnuje organizační náklady spojené s přípravou a realizací sympozia, občerstvení a sborník a činí:

1200 Kč,
 900 Kč pro členy AUÚP ČR,
 1050 Kč pro členy ČKA.

Platbu poukažte na účet AUÚP ČR
 č. ú. 1922930399/0800
 variabilní symbol: rodné číslo
 konstantní symbol: 0308
 AUÚP ČR není plátcem DPH.

Při neúčasti přihlášeného se účastnický poplatek nevrací, je ale možné za sebe vyslat náhradníka.

Doklad o zaplacení účastnického poplatku předložíte při prezenci v den zahájení sympozia. Daňový doklad obdrží účastníci sympozia na požádání u prezence.

Výjimečně se lze přihlásit a zaplatit poplatek až v místě konání sympozia.

Asociace nezajišťuje pro účastníky sympozia ubytování. Proto zde ale spoň uvádíme několik tipů, kde a v jakých cenových relacích je možné ubytování sehnat.

Přihláška je přiložena k Aktualitám.

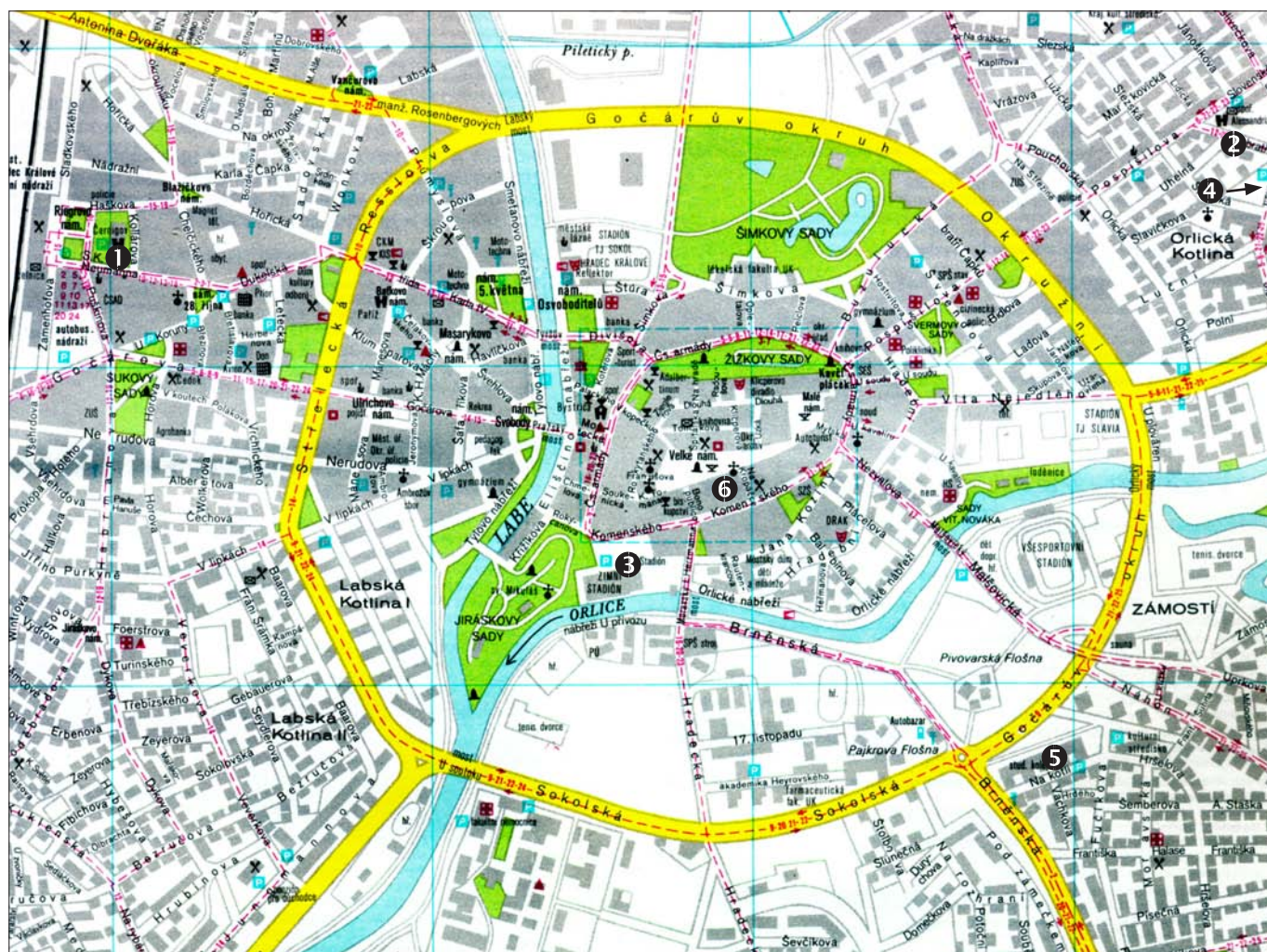
KONTAKTY:

Anna Šindelářová, (02) 6910759

– účast, přihlášky

ing. arch. Bedřich Falta, (049) 5410120

– technické zabezpečení v místě konání, výstava, event. porada s ubytováním

Zpráva o činnosti Asociace v roce 1999

Činnost Asociace v tomto období řídila rada (15 členů) a předsednictvo (7 členů). Ve složení žádného z volených orgánů nedošlo během roku ke změnám.

Předsednictvo se scházelo ke svým jednáním pravidelně každý měsíc. Rada se v roce 1999 sešla pouze dvakrát – v červnu v Praze a v říjnu v Plzni. Jednání předsednictva i červnové rady se konala v prostorách Fakulty architektury ČVUT v Praze, s kterou Asociace uzavřela dohodu o spolupráci.

Kromě volených orgánů pracovaly také přípravné výbory, ustavené předsednictvem pro přípravu jednotlivých odborných akcí.

Mezi hlavní akce Asociace v roce 1999 patří:

1. Organizační a obsahové zajištění třetího mezinárodního sympozia „Město a region na prahu 3. tisíciletí“ v Olomouci

Na přípravě této po všech stránkách úspěšné akce se významně podíleli zástupci města Olomouce. S podporou Ministerstva pro místní rozvoj byl vydán sborník příspěvků našich i zahraničních autorů – účastníků sympozia. Předsedou přípravného výboru celé akce byl ing. arch. Milan Körner.

2. Studijní cesta St. Pölten – Vídeň – Budapešť – Bratislava

Na přípravě této zahraniční exkurze se organizačně a obsahově podíleli: ing. Tomáš Sklenář a ing. arch. Vít Řezáč.

3. Výroční shromáždění členů Asociace a doprovodný seminář na téma „Regulační plány“

Akci připravovalo předsednictvo Asociace s významnou podporou zástupců města Plzně – členů Asociace.

4. Organizační a obsahové zajištění setkání architektonických spolků ČR v listopadu v Praze

Za Asociaci byl přípravou pověřen předseda doc. ing. arch. Jan Mužík.

5. Činnost Asociace zaměřená k přijetí do Evropské rady urbanistů ECTP

Přípravou podkladů a zajišťováním kontaktů byl pověřen ing. Jan Slanina a účastí na valné hromadě v Lisabonu J. Slanina a V. Řezáč.

Asociace též zajišťuje expertní a posuzovatelskou činnost. V roce 1999 se na předsednictvo s požadavkem na vypracování nezávislého posouzení obrátilo Ministerstvo pro místní rozvoj a město Hradec Králové. V prvním případě se jednalo o posouzení obsahové standardu územního a regulačního plánu (zpracovali J. Mužík, P. Koubek, M. Košář, V. Klajmon, P. Starčevič), ve druhém šlo o posouzení územního plánu města Hradec Králové (tým posuzovatelů tvořili M. Körner, I. Králová, F. Zídek, J. Slanina, V. Mackovič).

Asociace vydává pro své členy a zájemce informační bulletin „Aktuality“. V roce 1999 byla vydána čísla 43–47.

Od druhé poloviny roku 1999 se orgány Asociace věnují přípravě akcí, jejichž uskutečnění je plánováno na rok 2000. Jedná se zejména o 4. symposium „Město a region na prahu 3. tisíciletí“. Dále Asociace připravuje studijní zájezd do Polska, který se uskuteční v květnu 2000.

Jan Mužík,
předseda Asociace

Vážení členové,

při kontrole provedené na konci loňského roku jsme zjistili, že někteří z vás ještě **nezaplatili členský poplatek za rok 1999**. Upozorňujeme, že jen řádní (a platící) členové mají výhodu nižšího vložného při účasti na akcích Asociace. Navíc, pokud není příspěvek zaplacen do konce běžného roku, může rada Asociace rozhodnout o zrušení členství. Věřte, že by to byl bod programu, který bychom na jednání rady jen velmi neradi zařazovali. Spolu s dalšími Aktualitami (v dubnu) dostanete složenky na zaplacení letošních členských příspěvků.

Forma, technologie a užití ÚPD na prahu třetího tisíciletí

Uvedený titulek je pracovním názvem nově chystaného sympozia (možná cyklu symposií), kterým chce Asociace pro urbanismus a územní plánování navázat na právě se uzavírající cyklus „Město a region ...“. Téma je zatím široké a umožňuje prohloubit pohled na spektrum činností naší profese z několika úhlů – jak z hlediska praktických zkušeností projektantů a výpočetních operátorů s nově používanými technologiemi tvorby ÚPD, tak i se způsobem využití údajů a informací uložených v územních plánech na straně uživatele (stavební úřad, architekt města, referát regionálního rozvoje, politik, ...). Téma by mohlo přispět k přesnějšímu poznání potřeb a požadavků, které má územní plán v praxi plnit v blízké budoucnosti.

Jedním z podstatných impulsů, proč se Asociace chce chopit tohoto tématu, je stále širší uplatnění rozličných výpočetních technologií nejen při tvorbě územně plánovací dokumentace, ale také v běžné pracovní agendě na obecních, městských a okresních úřadech. Odtud je už jen krok (ale někdy spíše několik kroků) k zajištění vzájemné vazby mezi graficky vyjádřenou informací na jedné straně a verbální – často tabelárně utříděnou – informací na straně druhé. Může být toto propojení vždy funkční? Plní cíle, které od výpočetní techniky uživatel očekává? Jaké další operace, analytické a aplikační programy by bylo vhodné připravit pro potřebu uživatelů územních plánů na prahu třetího tisíciletí? Co slibují technologie geografického (nebo také globálního) nebo městského (obecního) informačního systému? Jak získat data pro jeho naplnění?

V současné době se začínají formovat představy o náplni, námětové struktuře a průběhu příštího sympozia. Předpokládaný termín konání je jaro roku 2001 (letos na podzim při výroční konferenci bychom se měli věnovat vloni slíbenému pokračování tématu regulačních plánů). Proto je dnes vhodná doba vyzvat každého, kdo by chtěl přispět svým podnětem, rozdělit se o své zkušenosti, nebo naopak vznést požadavky a nastínit představy, co by nově technologie měly poskytnout, aby tak učinil právě nyní. Pište, prosíme, na adresu Asociace a označte obálku v levém horním rohu heslem „FTU ÚPD“.

Pavel Koubek

Kongres evropských škol urbanismu a územního plánování v České republice

Městu Brnu a Vysokému učení technickému se dostalo významné pocty. Stanou se pořadatelé XIV. kongresu AESOP v roce 2000, kterého se účastní evropští, američtí a asijské urbanisté. Bylo tak rozhodnuto na zasedání národních zástupců a výboru AESOP ve švýcarské Asconě a potvrzeno v holandském Nijmegen. Místem kongresu bude v době od 17. do 22. července 2000 areál brněnských výstav a veletrhů, organizační zabezpečení bude v rukou TA SERVICE Brno.

Kongres AESOP se bude konat pod patronací rektora Vysokého učení technického v Brně Prof. Ing. Vrbky, DrSc., primátora města Brna RNDr. Petra Duchoně, hlavního architekta města Brna Ing. arch. Josefka a Ministerstva pro místní rozvoj. Hlavním tématem kongresu bude „Urbanismus v bodě obrátu“, což zahrnuje jak obecné, tak specifické aspekty teorie a praxe urbanismu. Poskytne také prostor pro diskusi o výzvách a problémech budoucnosti. Technologický pokrok, ekonomický rozvoj a sociální změny konce 20. století transformovaly pojetí urbanismu a plánování. Nejvíce se tyto procesy projeví ve střední Evropě v důsledku politických změn počátkem 90. let. Urbanismus a plánování byly ovlivněny kolapsem komunistických režimů ve střední a východní Evropě, novým definováním demokracie zmenšením role státu, novými koncepty sociální spravedlnosti a diskusí o principech občanské společnosti a trvale udržitelného rozvoje. Nadcházející 21. století navozuje význam mezinárodních aktivit a vlivu globálních sil na národních, regionálních a místních úrovních. Je jasné, že bude v novém tisíciletí třeba nových metod a procedur, které budou založeny na novém chápání urbanismu a územního plánování. Kongres v Brně 2000 se bude sestávat z plenného zasedání a odborných sekcí. Ke klíčovým řečníkům budou patřit titi odborníci: **Dushko Bogunovich**, PhD, Associate Professor, Faculty of Health, Science and Technology, Institute of Technology, UNITEC Auckland, New Zealand
Jochen Eigen, Coordinator, Environment Advisor, United Nations Centre for Human Settlements (Habitat), Nairobi, Kenya
Donald H. Miller, AICP, Professor Department of Urban Design and Planning, University of Washington, Washington, United States
Karel Maier, Doc. Ing. arch., CSc., FA ČVUT Praha
Ron Shiffman, Professor, Pratt Institute Centre for Community and Environmental Development, New York, United States
Odborné sekce budou diskutovat témata:
1. Historie a teorie urbanismu a územního plánování, socioekonomické změny a jejich vliv na urbanismus
2. Využití počítačů a informatiky v urbanismu (CAD, GIS, atd.)
3. Urbanistické vzdělávání (graduální, postgraduální, doktorandské a specializační) koncepty a metody v urbanistickém vzdělá-

vání, harmonizace urbanistického vzdělávání v Evropě
4. Urbanistické metody a procesy (srovnávání, vyhodnocení) nové směry v postmoderní teorii urbanismu a územního plánování s důrazem na komunikativní teorii
5. Životní prostředí a jeho kvalita, Agenda 21, politika trvale udržitelného rozvoje, indikátory, oceňování a metody v oblasti životního prostředí, územní plánování v zemědělských oblastech a komunitách
6. Bydlení a komunity, rozvoj trhu v oblasti bydlení
7. Ulice, náměstí a městská architektura, architektura výstavních areálů a výstav
8. Městský rozvoj a jeho řízení, nástroje využití ploch, revitalizace pozemků, rozvoj infrastruktury a její řízení
9. Plánování jako prostředek sociální politiky a ekonomické spravedlnosti (studie rodu, plánování v prostředí kulturní diverzity, sociální a protestní hnutí a jejich význam, lobování) hodnoty a etika v urbanismu a územním plánování, urbanistické a plánovací instituce
10. Internacionalizace urbanismu, harmonizace národních plánovacích systémů v rámci Evropské unie, harmonizace národních plánovacích systémů ve Střední a Východní Evropě, národní plánovací systémy, národní územní plánování a hranice překračující územní plánování
11. Územní plánování a právo, národní právní systémy a jejich vliv na územní plánování a urbanismus
12. Volná sekce, která zahrne nová aktuální témata a témata vztahující se k Evropské unii
13. Posterová sekce, grafika
Kongres AESOP v roce 2000 bude věnován prezentaci urbanistických, regionálních a územně plánovacích projektů a diskusi nad jejich problematikou. Dále bude zaměřen na úlohu plánování v příštím tisíciletí a na měnící se roli subjektů, které do plánování vstupují. Ve světle transnacionálních dimenzí restrukturalizace budou cíle kongresu spojeny s tématy „kompatibilita“, „heterogenita“, „změna“ a „nové regiony“. Vědecký program kongresu by měl zahrnovat lokální i regionální problematiku v územním plánování, nové koncepce, problémy endogenní a exogenní dynamiky, restrukturalizaci a urbanistické problémy rozvoje. Zasedání v sekcích budou věnována i výuce urbanismu. Vědecký program kongresu sestává ze dvou plenárních zasedání, čtených paralelních jednání, výstavy projektů, map, plánů, dia-

gramů, obrazů a fotografií, diskusních klubů a kulatých stolů a workshopů.
Kongres se zaměří na rozbor plánovací praxe Evropského společenství, národních postupů v této oblasti u evropských států a na regionální a místní zkušenosti. Bude doplněn doktorandským workshopem, kterého se účastní postgraduální studenti urbanismu z celé Evropy a někteří američtí urbanisté. Navíc bude organizován seminář, kde se budou probírat do hloubky některá témata a modelové situace. Zde půjde především o hloubku probírané problematiky relevantní k urbanismu, proto seminární skupiny budou ve své velikosti omezeny.

Kontakty:

Doc. Ing. arch. PhDr. Karel Schmeidler, CSc.
Ústav urbanistické tvorby, FA VUT, Poříčí 5,
639 00 Brno, tel. (05)42142285, 42142280
fax (05)42142125
TA-SERVICE, tel./fax (05)43211134,
taservis@brn.pvtnet.cz, www.ta-service.cz

AESOP

Asociace evropských škol urbanismu a územního plánování AESOP – Association of European Schools of Planning – vznikla roku 1987 v Amsterdamu. V současné době má 146 členů z 29 různých evropských zemí a 20 dalších členů v 8 zemích mimo Evropu.

Od roku 1992 je AESOP organizován v Belgii jako nezisková organizace s těmito cíli:

1. Podporovat rozvoj výuky urbanismu a výzkum na tomto poli.
 2. Vytvářet kooperaci a výměnu mezi školami urbanismu v Evropě, harmonizovat učební plány a zrovnoprávnit diplomy a akademické hodnosti
 3. Reprezentovat zájmy škol urbanismu vzhledem k národním a nadnárodním organizacím zvláště v Evropě.
- Nejvýznamnější událostí je každoroční kongres, kde je konfrontováno široké spektrum práce jednotlivých škol. Uskutečnil se již na univerzitě v Amsterdamu, Dortmundu, Reggio Calabria, Tours, Oxfordu, Stockholmu, Lodži, Istanbulu, Glasgow, Torontu, nizozemském Nijmegen, portugalském Aveiru, norském Bergenu. Jeho pořádání se ujme vždy ta univerzita, která má v odborné oblasti dobrý zvuk. Podrobněji o poslání AESOP a o tématech diskutovaných minulými kongresy – viz Aktuality č. 41.

Systemový přístup k výuce urbanismu a územního plánování

Doc. Ing. arch. PhDr. Karel Schmeidler, CSc.

Při úvahách o novém systému urbanistického vzdělávání v ČR hraje klíčovou roli vývoj pojetí urbanismu u nás a v zahraničí a jeho vztah k urbanistickému plánování a potřebám společnosti. V samotné profesi existuje určitá dualita, která je historicky daná, vztahuje se k tradiční a nové interpretaci povolání, mění se role urbanisty a územního plánovače v měnící se společnosti.

Rozdílné chápání urbanismu a urbanistického plánování není nový jev. Urbanismus ve smyslu fyzického navrhování „urban design“ navazuje na klasickou, francouzskou a u nás i rakouskou a ruskou tradici stavby měst, vyrůstající z architektury a založené na ní. Naproti tomu urbanistické plánování týkající se prostorové organizace společnosti je spíše sociální a ekonomickou vědou a je také více orientováno k politice a nalézání konsensu mezi jednotlivými aktéry rozvoje. Toto pojetí je silné v Anglii, Skandinávii a USA.

Při úvahách o systému urbanistického vzdělávání bude vhodné definovat odborné termíny, které používáme v naší diskusi. Většina výkladových slovníků referuje o slově urbánní jako „žijící či situovaný ve městě“. „Navrhování“ je definováno jako „proces utváření mentálního plánu, umělecká či technická činnost, vytváření koncepcí, konstrukcí“. „Plánování“ potom je „vytváření schémat uspořádání, postupů a způsobů aranžování“. Urbanistická teorie se neustále vyvíjí a zástupci jednotlivých pojetí se nejsou s to sjednotit nejen na tom, co je to urbanistické plánování, ale ani na tom, co by mělo být hlavní činností urbanistů a jaká je jejich role. To vše samozřejmě ovlivňuje pojetí urbanistického vzdělávání. Podle Readeho (1978) ... identifikace urbanistického plánování jako způsob rozhodování vede k neurčitému způsobu používání termínu dokonce mezi samotnými urbanisty.... Termín „urbanistické plánování“ pak zahrnuje skoro vše, co chtěl jeho uživatel vyjádřit. V době, kdy toto sousloví bylo módní (např. šedesátá léta), skoro všechna činnost byla označena „plánování“. V dobách, kdy jeho oblíbenost byla na ústupu, jeho význam se zužoval. V roce 1973 Wildawsky publikoval článek nazvaný „Jestliže plánování zahrnuje všechno, je možné, že prakticky to znamená

nic“. Chtěl tím naznačit, že urbanistické plánování je spíše heslo než analytický koncept. Skutečně slovo „plánování“ je v anglosaském světě užíváno velmi volně a jak poznamenal Reade, je používáno na popis veškerých intervencí shora a transfer rozhodování z tržních vztahů na oblast administrativy a politiky.

Jiný pohled na plánování může být „plánování jako kontrola budoucnosti“ nebo jak Wildawsky (1973) zdůrazňuje „plánování je způsob kontroly důsledků našich akcí“ a „určení zda plánování bylo účinné musí být podloženo analýzou, zda a do jakého stupně bylo dosaženo kontroly budoucnosti“. Je známou skutečností, že plánované změny mají neplánované důsledky. Je zjednodušením argumentace vycházející z předpokladu, že když není stoprocentně dosaženo cíle, veškeré plánování bylo neúčinné.

Druhá strana spektra je urbanismus v pojetí Urban Design, který se tradičně věnuje spíše fyzickému aranžování materiálních a prostorových urbánních elementů. Je to pojetí blízké definici Kevina Lynche, kde „navrhování města je schopnost tvořit návrhy na formy a řízení prostorového prostředí s vyhodnocením jeho efektů na každodenní život obyvatel dotyčného města se záměrem umocnit jejich každodenní prožitky a prohloubit rozvoj jejich osobností“. Znamená to fyzickou změnu materiálního substrátu města s intencí dosažení humanitních cílů, což dovozuje z předpokladu, že kvalita prostředí má přímý vliv na chování lidí.

Urbanismus dvacátého století se zaměřil nejen na hledání ideální formy města a tvorbu zdravého prostředí, ale v intencích snah sociálních reformátorů i na ideální komunitu. Již v historii můžeme najít těsné vztah těchto trendů, můžeme rozlišit jejich rozličné charakteristiky. Existuje mnoho příkladů formálních návrhů a koncepčního projektování. Vědomě organizované městské formy nacházíme u mnoha civilizací: Egyptané, Židé, Řekové, Římané a kultury staré Číny, jihovýchodní Asie, Střední a Jižní Ameriky i arabského světa. V Evropě je to renesanční formalismus, barokní počiny v Itálii a Francii, klasicismus. Existuje mnoho příkladů hledání ideálního města prostřednictvím jeho ideální prostorové a materiální formy.

Jako příklad druhého, více sociálně oriento-

vaného trendu můžeme citovat rané příklady vycházející z Platonovy Republiky, Aristotelovy politiky, Moreho Utopie atd., dělnických sídlišť vzniklých v důsledku průmyslové revoluce a hnutí zahradních měst. Můžeme sledovat britský přínos hlavně vztahující se k sociálně orientovaným problémům. Dvojitý charakter (architektura a sociální reforma jako příklady) tohoto subjektu je vidět na historickém základě. Nověji toto rozdělení (design a planning) je evidentní nejen v čase, ale i podle země původu.

Od druhé světové války do šedesátých let urbanismus jako trojdimenzionální navrhování města byl dominantní. V roce 1960 a později (ve Spojených státech od počátku padesátých let) díky pracím McLoughlina, Chadwicka dalších začal být důležitý přístup plánování jako řízení společnosti (procedurální plánovací teorie - Faludi a další). To bylo také reflektováno ve výběru stěžejních otázek problematiky územního plánování. Jako reakci na klasické plánování, které bylo označeno jako příliš materiální s nedostatky ve fázi rozhodovacího procesu koncept strukturálního plánování vyvinul systémový přístup. Vzhledem k strukturálnímu plánování, hrála technika rozhodování důležitou roli. Jsou žádány vedle důkladných průzkumů a rozborů a metod vyhodnocení i definice cílů a vyhodnocení použitých metod. Proto jsou rozlišovány dvě úrovně strukturálního plánovacího procesu. Politická nebo také strukturální úroveň a technická (nebo rozvojová úroveň). Tento koncept je proto orientován více na aktivity a využití území a využívá rozhodovací procedury s důrazem na provedení implementace. Podle Robertse (1974) systémové plánování „největší důraz ze všech různých pohledů na plánování se klade na technickou expertizu – analýzu městského systému, předvídání budoucnosti a stimulování rozvojových možností. Je charakterizováno pohledem na podstatné vztahy plánování jako systému a subsystému lidských aktivit s jejich fyzickou manifestací a vzájemnou provázaností. Chadwick, britský průkopník systémového přístupu označuje tři druhy systémů: inženýrský (zcela předpovědatelný, deterministický), ekologický a sociální (které jsou obtížněji předpovědatelné, probabilistické). Chapin vyjmenovává základní entity plánovacího systému, ke kterým patří objekty, akti-

vity, fyzická infrastruktura, územní a politika, které se vztahují k populaci zboží a transportním systémům.

V tzv. advokativním plánování je role územního plánovače omezena na ochranu určitých případů, zohlednění potřeb určitých zájmových skupin, kdy je budováno prostředí pro jejich implementaci. Souhra partikulárních zájmů, plurální plány spíše než anonymní potřeba všech by měly prezentovány na veřejnosti (Roberts 1974). Proto tento postup zahrnuje výběr a určení cílů i zhodnocení alternativ.

Tento přehled jednotlivých plánovacích škol v závislosti na pozici, kterou zaujímají v literatuře je nutný pro získání přehledu. Přesvědčení o důležitosti fyzického nebo sociálního prostředí se mění podle jednotlivých autorů. Na jedné straně Herbert Gans odmítá fyzické prostředí jako faktor lidského jednání, když říká: „Fyzické prostředí nemá významnou roli v životě lidí, tak jak si urbanisté představují. Ačkoli lidé žijí, pracují a hrají si v budovách, jejich chování není determinováno budovami, ale ekonomickými, kulturními a sociálními vztahy“. Dále pokračuje: „Primární efekt na lidská společensví není tvořen fyzickým prostředím komunity, ale sociálním prostředím“. Další extrém je demonstrován tvrzením architekta Neutry: „Nechte mě navrhnout dům pro pár žijící ve šťastném manželství, kde mohu svým návrhem způsobit to, že se tito dva do šesti měsíců rozvedou“. Oba tyto pohledy jsou extrémní, domníváme se, že psychické prostředí není deterministické, ale ani irrelevantní lidským prožitkům. Fyzické prostředí spíše dává předpoklady komplexním vzorcům aktivit. Potvrzuje to závěr Stanforda Andersona: „Fyzické prostředí umožňuje nebo posiluje určitý rozsah aktivit, určuje šířku omezení toho, co je možné, je určeno bariérami kulturního a sociálního významu a může být kolaborativní nebo symbiotické s prováděnými činnostmi“.

Mění se role urbanisty

Přehled přístupů a trendů uvedený výše poskytuje východiska k řešení otázky zaměření profesionální výchovy urbanistů. Víme, co je objektem jejich aktivity, a to nám pomáhá při stanovení optimálního způsobu výuky urbanistů. Víme, že změny přístupů naznačené výše nejsou pouze módními změnami, ale jsou vyvolány ekonomickými a sociálními podmínkami a rozvojovými trendy. To může být ilustrováno na příkladě západní Evropy, kde v 60. letech během

ekonomické prosperity byl nepopulární přístup zahrnující fyzické plánování. Později během recese, kdy nezbyly peníze pro sociální a politické vědce a jejich teorie a kdy plánovači byli přímo ovlivněni při svém rozhodování jednou ze stran, se fyzické plánování znovu vrátilo na výsluní. Pro urbanisty bylo mnohem snazší najít práci než pro sociální vědce, kteří byli viděni spíše jako luxusní přívěšek v chudobném ekonomickém klimatu.

Pojetí plánování jako sociální vědy má ještě jednu slabost a to je „krize identity“ u jeho vyznavačů, kteří s obtížemi definují svoji profesionální roli. Podle Wildavského územní plánování se stalo vlastně obětí plánování... Plánování se stalo tak obsáhlé, že urbanisté nemohli zvládnout jeho dimenze. Územní plánování se stalo tak komplexní, že urbanisté byli zahlceni jeho rozsahem. Zahrnovalo ekonomii, politickou vědu, sociologii, geografii sídel, architekturu a další vědy. Přitom podstata plánování unikala. Byla nalézána všude ve všeobecnostech a nikde v jednotlivých případech; územní plánovači měli potíže při vysvětlování své profese a svého povolání. Mnozí urbanisté se snaží demonstrovat svoji přináležitost k regionálním jednotkám, centrální vládě či kritické veřejnosti. Toto je činí velice zranitelné, protože jsou pouhými vykonavateli v rámci systému, ke kterému patří (McDougal a kolektiv). Tato krize profesionální identity urbanistů v západním světě bez pochyby škodí nejen obsahu jejich práce, ale i jejich profesionálnímu image. Přitom ve větším měřítku jsou bezpochyby spojeni s trhem, který je alternativním mechanismem lokalizace a organizování materiálního světa a dalších privilegií, jak píše sociolog Dahrendorf: „Trh je místo výměny a soutěže, kde všichni účastníci se snaží zlepšit svůj úděl“. Urbanismus má také blízko k architektuře, která se zabývá navrhováním jednotlivých budov, kde kvalita architektury závisí na různých charakteristikách. Přechod mezi oběma profesemi je například navrhování skupiny budov, což může dávat takové estetické kvality, kterých není možné dosáhnout tvorbou jednotlivých budov. Budovy mohou být také funkčně závislé navzájem, kdy celek znamená více než pouhý součet jednotlivých částí. V západním světě je možné vycítit antipatii mezi profesí architektů a územních plánovačů, vzhledem k různým cílům a pojetí profese i odlišnému vzdělání. Toho si všímá Alexandr, který zvýrazňuje různé pojetí tvorby prostředí u architektů a územních

plánovačů. Navrhuje překlenout tento rozdíl pečlivým promyšlením psychologických problémů vedoucím k podstatným změnám formy životního prostředí. Podle našeho názoru řešení profesionálního schismatu představuje provázání profese architektů s otázkami projektů a rozvoje obvykle asociované s tržními silami, zatímco urbanisté se snaží eliminovat tyto „temné síly“, a tím se stávají ochránci „veřejného blaha“. To je zjevné při všech větších projektech, kde na straně podnikatelů a developerů jsou obvykle architekti, zatímco na druhé straně se mluvčími stávají především představitelé sociálních věd. Pokud můžeme zevšeobecňovat, tato „ochranářská role“ dominuje během období prosperity. V dobách recese se plánování spokojuje s jinou rolí, tj. podporou rozvoje. Není proto překvapivé, že územní plánovači a architekti pracující v oblasti urbanismu jsou v této době velmi vyhledávaní. Z toho je možné odvodit roli urbanisty, který není ani architektem, ani územním plánovačem. Jeho role je právě uprostřed, mezi architekturou a územním plánováním, s vlastní doménou tvorby v třídimenčním prostoru v urbánním kontextu. Jeho práce zasahuje do vzdáleného časového horizontu. Urbanista vidí prostředí v historické perspektivě, rozumí evoluci existujícího prostředí v souvislosti s lidskou aktivitou a tvoří v závislosti na sociálních, ekonomických a politických silách. Musí mít smysl pro místo a jeho artikulaci. Jedna z jeho rolí je řídit rozvoj a změny v určitém prostředí směrem k zamýšleným cílům. Proto je velice důležité, aby studenti urbanismu pochopili svoji budoucí roli. Již jsme ukázali, jak nebezpečná může být krize identity, kterou prošli urbanisté v západním světě. To znamená, že by budoucí urbanisté měli pochopit, co se od nich bude očekávat, učit se nezbytným postupům a zručnostem, které mohou přímo aplikovat ve svém budoucím profesionálním životě. Souhlasíme s názorem (Goodey), že „schopnost navrhování je jasně daná ve výchově urbanistů“, schopnost komunikovat a přicházet cestou dialogu k zamýšleným cílům i zefektivnění způsobu dosahování těchto cílů má minimálně stejnou důležitost. Komunikativní schopnosti jsou u urbanistů důležité nejen proto, že je třeba vyměňovat informace s těmi, kteří do prostředí zasahují, ale i s těmi, kteří jsou konzumenty budovaného prostředí. Urbanista musí překlenout mezeru mezi kreativním uměleckým přístupem a vědeckou analýzou nezbytnou pro vyhod-

nocení realizovatelnosti a ekonomické efektivnosti vynaložených prostředků.

Na druhé straně urbanisté, aby byli schopni komunikovat a informovat o možnostech rozvoje musí ovládnout způsoby prezentace. Nestačí ovládnout strategické plánování, centrální a lokální plánování i proveditelnost záměrů. Proto nemohou být vychováváni na školách, kde chybí kreativní složka.

Tvůrci a uživatelé urbánního prostředí

Předmět urbanismus není možné separovat od sociálních sil ovlivňujících územní plánování, a tedy i profesionální výchovu a vzdělání. Delegování rozhodování na úroveň, které se to týká, a demokratizace plánování v současnosti zvyšuje úlohu občanské participace a na důležitosti nabývá řešení otázky: „kdo navrhuje pro koho“.

I když vycházíme z definice urbanismu K. Lynche, musíme některé části této definice brát s rezervou, zejména ty, které hovoří o obyvatelích města, jejichž denní životní zkušenosti a jejich rozvoj osobnosti podmíněné prostředím města. Je důležité nerozlišovat lidi na tvůrce a konzumenty prostředí. Samozřejmě však existuje řada problémů s občanskou participací a její správnou implementací. Jedním z problémů je to, že profesionálové se domnívají, že ví vše o komunitě a jejich potřebách. Ve fázi implementace nastávají největší problémy v rozmanitosti zájmů ve společnosti, jejich často protichůdným charakteru a možnostech řešení. Často je obtížné zjistit potřeby, důležitost jejich uspokojení i technické možnosti rozvoje.

Neměli bychom se cítit odrazováni možnými těžkostmi. Ze zkušenosti víme, že některé mohou být překonány vzděláním a výchovou, popularizací problematiky spjaté s životním prostředím. Důležité je také načasování plánování, rozhodování a implementace, protože čím důležitější je zásah do životního prostředí, tím větší je pravděpodobnost, že vyvolá určitou odpověď. Doporučuje se zvýšit koncentraci na menší a lokální témata, protože v tomto kontextu zanikají všeobecné principy a je možné se soustředit na ty nejdůležitější.

To je přímo spojeno s vyznávanými hodnotami, kterých si musí být urbanista vědom, protože může ovlivňovat veřejné mínění – občanská participace je obousměrný proces. V tomto kontextu můžeme jmenovat hodnoty vztahující se k určité kultuře, historickému prostředí, uvědomění si důležitosti

historického dědictví a respektu k historickým kořenům. To jsou důležité aspekty, kterých by si mělo být veřejné mínění vědomo ve svém přístupu k rozhodování v oblasti životního prostředí. Existuje celá řada přínosů díky občanské participaci. Zahrnutí veřejnosti do plánovacího procesu neznamena jen demokratičtější, vyvážené řešení, kde člověk a jeho životní prostředí jsou ve vzájemném souladu. Snižuje se také napětí, které je spojeno s neznámými věcmi. Dále významným přínosem je poznání procesu změn, odkrývá se rozmanitost postojů a preferencí a odstraní se pocit bezvýznamnosti pramenící z toho, že nejsme schopni přispět k rozhodnutí o našem prostředí. Význam občanské participace je velmi důležitý, protože lidé se mohou identifikovat s novým prostředím takovým způsobem, že za ně mohou být odpovědní.

Vzhledem k existující tradici ve výuce urbanismu a potřebě prohloubit výuku plánování, je nutné především zmapovat současnou situaci a definovat potřeby a cíle, kterým se nová koncepce urbanismu bude zabývat. Země východní a střední Evropy mají solidní základnu a tradici v urbanistickém vzdělávání, na čemž je možno budovat. Vedle toho je nutné zohlednit potřeby nové koncepce územního plánování. Je důležité pochopit význam územního plánování v zemích procházejících politickou a ekonomickou představou jak z praktického, tak z pedagogického hlediska. Výuka a výchova urbanistů, jejich praktické dovednosti a strategické myšlení by měly být směřovány do specifických praktických aplikací. Urbanista by se měl stát tím, kdo umožňuje určitá přínosná řešení a chrání zájmy široké veřejnosti. Jeho znalost principů urbanistické tvorby, možnost a celkové problematiky rozvoje i komunikace s investory je velmi užitečná.

Diskuse o nové koncepci urbanismu by měla řešit i následující otázky:

- Existuje společný základ územního plánování a urbanismu; jestliže ano, kterých aspektů se týká?
- Jakou roli hrají urbanisté při vytváření životního prostředí?
- Co je očekáváno od urbanistů v budoucnosti?
- Jaká je jejich role v procesu transformace a v budoucnosti v tržním prostředí?
- Které závěry budou v budoucnosti prioritou při tvorbě učebních plánů pro výchovu

a postgraduální školení této staronové profese?

Jak je již výše uvedeno, bude nutná změna v systému plánování a výchovy plánovačů v zemích, které prošly transformací od centrálního plánování a totalitních režimů k tržnímu prostředí a demokratickým principům řízení společnosti. Urbanisté a územní plánovači by si měli uvědomit rozšíření své role v nových podmínkách, nepochybovat o vlastní identitě a koncentrovat se spíše na produkci než na obhajobu vlastní existence a užitečnosti. Je vhodná doba pro nacházení balance mezi tržními silami a plánováním v oblasti tvorby prostředí. Plánování ve starém smyslu tohoto slova se dnes stalo nepopulární. Je třeba však zdůraznit, že plánování není pouze nezbytné, ale i velmi přínosné právě v tržní ekonomice, a že potřeba správného systému plánování prostředí dále vzrůstá.

Je nezbytné vyvinout určité mechanismy v legislativě, expertize a rozhodovacím procesu, abychom mohli asistovat, napomáhat a kontrolovat trhem řízený rozvoj prostředí. Urbanisté a územní plánovači mají ve svém profesionálním zájmu tvorbu a tvarování životního prostředí budoucích generací. V tomto kontextu lze uzavřít citací Charlese F. Ketteringa

„Hodně se zajímám o budoucnost, protože v ní strávím zbytek svého života“.

To ostatně platí pro nás všechny.

Urbanistické vzdělávání a urbanistická praxe z celoevropského pohledu

Výzkumná skupina, vedená prof. Tannerem Ocem, Stevenem Tiesdellem a Matthewem Carmonou v rámci Asociace evropských škol urbanismu - AESOP, zpracovala výzkumný projekt, který se týkal aktuální a důležité problematiky: vztahů mezi urbanistickou praxí a urbanistickým vzděláváním s cílem zlepšit a učinit kompatibilní urbanistické vzdělávání ve sjednocující se Evropě. Dělo se tak na bázi programu Socrates – Erasmus European Community Thematic Network Project Na programu se podílel i ústav urbanistické tvorby Fakulty architektury Vysokého učení technického v Brně. Výzkum se především soustředil:

1. na zmapování mezery mezi urbanistickým vzděláváním a urbanistickou praxí v Evropě
2. vytvoření názoru na vztah mezi vzdě-

láváním a urbanistickou praxí s identifikací jak společných pedagogických a didaktických postupů na jednotlivých fakultách, tak i rozdílů mezi jednotlivými evropskými zeměmi. Za předpokladu značných rozdílů jak v zaměření urbanistického vzdělávání, tak ve výkonu praxe v různých zemích v Evropě a pro možnosti srovnávání byly sledovány školy vyučující urbanismus, geografické a ekonomické plánování a prostorové plánování, to vše známé pod výrazy „urban design“, „urbanism“ „town and country planning“, „urban planning“, „physical planning“ nebo „environmental planning“.

Do výzkumu se zapojili vybraní výzkumní pracovníci ze zemí AESOP, kteří připravili analýzu urbanistického vzdělávání a plánovací praxe v každé zemi. Analýza informovala jak o jejich vlastních zkušenostech a znalostech, tak o zkušenostech předních urbanistických tvůrců včetně členů profesní organizace European Council of Town Planners (ECTP) a národních profesních organizací. Struktura analýzy byla určena koordinátory výzkumu tak, aby materiál byl co do formy a obsahu relativně konzistentní a umožnil mezinárodní srovnávání. Výzkum se týkal velkého množství evropských zemí, většinou členů AESOP. Zahrnoval výuku urbanismu jak na bakalářské, tak na magisterské a postgraduální úrovni. Národní analýzy byly částí celkové zprávy.

Některé ze závěrů výzkumu jsou zajímavé i pro naše urbanisty, jejich profesní organizaci i pedagogy pracující v této oblasti. Získané poznatky ovlivní koncipování nových, národních, školních a fakultních programů výuky urbanismu. Existují rozdílná chápání a rozdílné definice urbanismu ve škále od urbanistického plánování až po prostorové plánování. Indikuje se tím role a měřítko profese a vymezuje oblast školství. Je to současně jak silná stránka, tak relativní slabina. Diverzita pojmu urbanismus je chápána jako výhoda v urbanistickém školení pro svůj široký záběr a multidisciplinární přístup. Obecně řečeno může být na druhé straně slabostí. V mnoha zemích profese urbanisty je nedoceněna, protože lidé, instituce a dokonce vlády nemají jasnou představu, kdo je to urbanista a jaká je jeho role, oblast působnosti a kompetence. Navíc přínos urbanisty nebo jeho potencionální přínos je často podceňován. V některých zemích je rozdíl mezi těmi, kdo jsou autorizovanými urbanisty (to je těmi, kteří jsou kvalifikováni vzděláním a profesio-

nální zkušeností), a těmi, kteří činí rozhodnutí. Někde je urbanista chápán spíše jako technický pracovník než expert.

V některých zemích se status a role profesionálních organizací velmi liší podle toho, že:

- některé země mají ustálené profesionální organizace, často nezávislé na vládě, které hrají důležitou roli v řízení praxe na různých úrovních. V těchto zemích profesionální organizace také mají důležitou roli v řízení urbanistického vzdělávání.

- v některých zemích profesionální organizace teprve vznikají, oddělují se od organizací architektů, stavebních inženýrů a geografů. Snaží se definovat svoji roli a oblast zájmů a kompetencí. Často však nejsou v pozici, aby mohli poskytnout přímé řízení urbanistické praxi a vzdělávání. Je však možné očekávat, že tato situace se v budoucnosti změní.

- existují země, kde řízení profese a vzdělávání je v rukou státu. Stát provádí vysokou míru kontroly například nad počtem koncesovaných urbanistů systémem certifikací a také určuje studijní program urbanismu. Je možné, že tyto systémy budou změněny když profesionální organizace získají sebejistotu a utvoří větší autonomii.

Bylo také často indikováno, že silné profesionální organizace působí výlučně. Tato výlučnost je dosahována jak vzděláním, tak praxí, což je podmínkou pro členství. V zemích, kde takové profesionální organizace vznikají, jejich profesionální aktivita není jasná, a proto jsou méně výlučné a restriktivní.

Urbanistické vzdělávání a obsah urbanistického curricula na univerzitách je v různých zemích značně rozmanitý. Ukazuje se ovšem jistá míra konvergence a konsensu v tom, co je jádrem urbanistického vzdělávání. Je třeba dalších analýz, protože se liší interpretace některých konceptů a ideí, včetně interpretace samotného předmětu prostorového plánování.

Existují tři hlavní možnosti výuky urbanismu:

- kurzy na bakalářské úrovni, které jsou věnovány výlučně nebo převážně urbanismu
- postgraduální vzdělávání pro ty, kteří získali základní stupeň vzdělání v blízkých oborech (architektura, pozemní stavitelství, geografie, ekonomie a právo) nebo
- postgraduální vzdělávání pro ty, kde urbanistické vzdělávání je jen částí nebo specializací v jiných kurzech. Toto je pravděpodobně nejčastější způsob. Zde stupeň a obsah urbanistické komponenty se značně

liší. Mělo by být řečeno, že v mnoha zemích architekti a stavební inženýři mohou praktikovat urbanismus bez nutnosti projít zvláštním urbanistickým vzděláváním.

Bylo shledáno, že existuje určité napětí mezi vzděláváním pro specifické povolání například urbanisté jako technici a výchovou jako přípravou pro profesionální život. Tato tenze je výraznější u těch zemí, kde urbanismus je součástí „technického vzdělávání“. Je cítit, že technické univerzity nedostatečně se věnují teorii, zatímco ostatní univerzity neprohlubují praktickou výchovu. Tento rozdíl není však univerzálně platný a jsou příklady obou typů univerzit, které dosahují rovnováhy mezi teorií a praxí. Bylo také stanoveno, že rozdíly ve vzdělávání nejsou handicapem z dlouhodobého hlediska u profesionální dráhy pro angažované profesionály.

Mimo několika řídkých výjimek je přestup z univerzit do praktického profesionálního života velice málo usměrňován a řízen. Toto řízení závisí na existenci dobře ustanovené profesionální organizace.

Kontinuální profesní růst jako část celoživotního vzdělávání je v mnoha zemích novinkou, která prokázala svou životaschopnost. V mnoha zemích v tomto směru hraje roli privátní sektor.

V některých zemích jsou učitelé výlučně angažováni ve výuce a výzkumu. V těchto zemích je vytvářen tlak zajistit výuku i osobnostmi mimo univerzitu. Ale ve většině zkoumaných zemích vysokoškolské učitelé praktikují svou odbornost na různých úrovních a různými způsoby, například vytvářením územních plánů, účasti na projektu obnovy vesnice, projektování, konzultační a expertní činnosti pro firmy, městské a okresní úřady, ministerstva, vládu apod. Tito učitelé jsou schopni obohatit výuku a výzkum o přímou praktickou zkušenost. Závěrem bylo konstatováno, že urbanistické vzdělávání v Evropě je velmi bohaté a rozmanité, stejně jako urbanistická praxe. Jestliže je to možné posoudit jako výhodu, v mnoha zemích se urbanistická profese dosud neetablovala tak výrazně, jako jiné profese zabývající se životním prostředím jako například architekti a stavební inženýři, jejichž profesionální role je mnohem jasnější a to umožňuje profesi obhájit svoji identitu. Jestliže definujeme urbanismus jako profesionální roli se svým oborem a kompetencemi a snažíme se zlepšit jeho image a vliv, je nutná spolupráce jak praktikujících profesionálů, tak učitelů a výzkumníků.

Urbanistické vzdělávání ve společné Evropě

Urbanismus a územní plánování zaznamenaly v poválečném období značné změny, které pramenily ze zkušeností s poválečnou obnovou, ze společenských změn, z výrazného růstu urbanizace, z rozvoje motorizace, ze zhoršování životního prostředí atd. Procesy urbanistického rozvoje se značně zkomplikovaly, do jejich řešení vstupuje řada dalších disciplín. Jsou to zejména ekologie, sociologie, ekonomie a management. Po roce 1990 došlo ke značnému růstu zájmu o rozvoj našich měst a osídlení, který se odrazil ve zvýšeném zájmu o urbanismus a územní plánování. Došlo jednak k předběžným legislativním úpravám, značnému posílení územního plánování ve správních orgánech (ministerstvo, okresní úřady, městské úřady) i nových institucích (Česká komora architektů, Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR) a tím i ke značnému nárůstu potřeby kvalifikovaných odborníků školených pro tyto disciplíny.

Ukazuje se, že školení v těchto disciplínách, zakotvené dnes především na vysokých školách technického směru je jen součástí univerzálního vzdělání stavebních odborníků, a nemá již potřebnou hloubku pro komplexní práci odborníka v urbanismu a územním plánování. Školení v řadě příbuzných disciplín probíhá na různých dalších vysokých školách (geografie, sociologie, ekonomie atd.), ale jejich absolventi nejsou vybaveni k praktickému řešení komplexních úkolů, nýbrž pouze k týmové spolupráci, která je samozřejmě také důležitá a žádaná.

Projevuje se však zásadní nedostatek odborníků s hlubokou, komplexní znalostí oboru urbanismu a územního plánování, se schopností řídit a koordinovat činnosti v území. Při úvahách o budoucím vzdělávání urbanistů je zřejmé, že současné dosluhující pojetí je velice omezené. Nový koncept urbanistického vzdělávání musí zahrnout daleko širší proces přípravy, diskusí, vyjednávání a hledání konsensu i schopnost realizace urbanistických a územních plánů i zpětné vazby. Proto je potřeba urbanisty vyzbrojit novým myšlením i novými schopnostmi a znalostmi. V zájmu zvýšení připravenosti urbanistů musí jejich vzdělávání zahrnout analytické schopnosti a metodiku řešení problémů. Je důležité umožnit urbanistům orientovat se v dopadu jejich řešení na životní i sociální prostředí, mít kritickou reflexi a vytvářet ve svých návrzích alternativní řešení. Tedy

je třeba vzít v úvahu značně modifikované profesní nároky v XXI. století a kriticky analyzovat celý vzdělávací proces a po kritické reflexi vytvořit nový systém a vybavit posluchače analytickými a praktickými schopnostmi pro urbanismus jako aktivitu vytváření životního prostředí pro člověka. Je jasné, že urbanistické vzdělání je multidisciplinární. Na druhé straně urbanistické vzdělání musí mít samozřejmě všeobecné společné jádro pro všechny druhy urbanistického zaměření. Pokud by toto jádro bylo nejasné nebo neexistovalo, ohrožovalo by to urbanisty jako samostatnou profesionální skupinu. Urbanisté by tak mohli být asimilováni či integrováni do jiných profesí.

Zájem České republiky o vstup do evropských struktur a s tímto vstupem spjatá mobilita idejí i pracovní síly vyvolává potřebu modifikovat studium odborníků, tedy i urbanistů a pracovníků v územním plánování. Je potřebné z hlediska uplatnění absolventů upravit studijní plány tak, aby budoucí odborníci mohli pracovat v kterékoliv zemi Evropské unie a samozřejmě se orientovali v politické, sociální, plánovací, urbanistické a architektonické problematice kterékoliv země. Budou pracovat pro různé sociální skupiny v etnicky různém prostředí, nezbytně bude jednat s různými organizacemi. V mnoha ohledech se budeme muset rozloučit se zastaralými postupy a osvojit si komplexnost přístupu k problematice. S tím souvisí širší rozhledu a kompetencí daná komplexností studia a rozvojem osobnosti studenta technických univerzit. Značnou úlohu zde sehrají humanitní a sociální vědy, již proto, že multidisciplinární přístup je imperativem při řešení složitých problémů konce XX. a počátku XXI. století.

Jádro (budoucího) společného urbanistického vzdělávání

Urbanistické vzdělávání zahrnuje vědecké studium a výcvik v kreativním koncepčním a praktickém myšlení o vztahu společnosti a životního prostředí na různých teritoriálních úrovních a výzkum a realizaci rozvojových možností pro účelný zásah do tohoto vztahu pro zajištění trvale udržitelného rozvoje obou. Jádro vzdělávání proto zahrnuje:

- teoretickou a praktickou znalost nutnosti, legitimitnosti a podmínek pro účelnou urbanistickou intervenci
- teoretickou a praktickou znalost přípravy a postupu této intervence a měření a zhodnocení změn, které vyvolala
- technické a technologické znalosti a schop-

ností provozovat urbanistické a územně plánovací aktivity v reálných životních situacích

Základní požadavky na základ systému urbanistického vzdělávání

Každé urbanistické vzdělávání by mělo být organizováno takovým způsobem, aby zahrnovalo tyto základní oblasti a aby každý student urbanismu a územního plánování se měl možnost seznámit s:

1. základními znalostmi v oboru urbanismus a územní plánování

- sem patří seznámení se s teorií a metodami urbanismu a územního plánování, vysvětlení charakteru této disciplíny a účelu
- historie urbanismu a územního plánování jako instituce a profese
- kulturní diference v urbanismu a územního plánování na regionální, státní a evropské úrovni
- charakteristiky a rozvoj přírodního a umělého prostředí, sociálního a ekonomického prostředí a základní znalosti o vlivu člověka na prostředí při exploataci zdrojů, zásady trvale udržitelného rozvoje
- politický, právní a institucionální kontext urbanistické a územně plánovací praxe jak na národní, tak na mezinárodní úrovni
- nástroje a techniky užívané při implementaci rozvojových záměrů a plánovací politiky
- estetické a architektonické aspekty, urban design
- oblasti specializace v urbanismu
- vztahy a provázanost mezi jednotlivými oblastmi

2. rozvinutí schopností, zručnosti a kompetence

- metody definování problémů v urbanismu a územním plánování a multidisciplinární, kolaborativní řešení interdisciplinárních zadání
- vytváření konceptu v urbanismu a územním plánování, hledání nástrojů a způsobů aplikace znalostí pro praktickou aplikaci
- techniky sběru dat při rozborech a vyhodnocení, pro analýzu dat a jejich syntézu, využití informační technologie, počítačů a GIS v urbanismu a územním plánování
- ocenění, řízení a zhodnocování přírodního a umělého prostředí v urbanismu a územním plánování
- prognózování budoucích potřeb společnosti, vyhodnocení nových trendů v urbanismu a územním plánování
- strategické plánování v urbanismu a územním plánování, metody vytváření strategických plánů a způsoby realizace a implementace

- integrace estetických, architektonických a funkčních aspektů a dimenzí v urbanistickém návrhu

- navrhování a komponování plánů, programů a projektů včetně způsobů jejich implementace, realizace a řízení

- psaná, ústní – rétorika, počítačová (CAD, CAAD, GIS atd.) a grafická prezentace

3. osvojení profesionálního přístupu a odpovědnosti

- osvojení profesionálního přístupu a odpovědnosti na základě filozofie urbanismu jako disciplíny orientované na řešení potřeb společnosti v rámci trvale udržitelného rozvoje

- zdůraznění kulturních souvislostí prostředí člověka

- vytvoření hodnot a hodnotových orientací

- seznámení s etickými aspekty profese

Po zvládnutí těchto tří základních oblastí urbanistického vzdělávání by studentům měla být poskytnuta možnost specializace v některé oblasti, jako je bydlení, doprava, infrastruktura, rekreace, turismus a volný čas, urban design, rozvojové projekty a strategické plánování, regionální plánování, evropské přeshraniční plánování atd.

Délka a rozsah studia

Curriculum urbanisty je značně obsáhlé, aby mohlo být zvládnuto, je třeba mu ze strany adeptů urbanismu věnovat mnoho úsilí a času. Z toho vyplývá, že výchova a výuka budoucích profesionálních urbanistů potřebuje dlouhodobý a intenzivní výukový program. Denní studium proto nemůže být kratší než 4 roky vzdělávání a výcviku, což je opravdu minimum. U programů pro adepty, kteří se graduovali do minimálně bakalářského stupně (architektura, geografie, stavitelství, sociologie) je přijatelná doba dva roky, za předpokladu, že předcházející studium skutečně podporuje další studium urbanismu. U bakalářů, kteří po graduování pracují v urbanistické profesi a studují při zaměstnání, by optimální doba byla tři roky.

Nezbytná praxe

Urbanistické vzdělávání by mělo zahrnovat interakci s urbanistickou praxí, pravidelnou expozici praktickým problémům v územním plánování. Ateliérové práce, návrhy a projekty, konfrontace s reálnými problémy praxe, nejlépe při spoluúčasti praktikujících urbanistů, laboratorní cvičení, hledání praktických řešení a čas od času praktický trénink formou praxí, stáží, učením metodou „learning by doing“ jsou nenahraditelnou součástí urbanistického vzdělávání.

Použitá literatura:

- Alexander, Ch.: Major changes in environmental form required by social and psychological demands, 1968
- Anderson, S.: On Streets; studies Toward an Ecological model of the Urban Environment.
- Appleyard, D.: The Environment as a Social Symbol: Within a Theory of Environmental Action and Perception. APA Journal. April 1979
- Bor, W.: Jakou roli má územní plánování v podmínkách tržní ekonomiky. Územní plánování a urbanismus, 2/1995, Terplan Praha.
- Cullen, G.: The Concise Townscape, 1961
- Dahrendorf, R.: Market and Plan: Two Types of Rationality; in Essays in the Theory of Society.
- Gans, H. J.: Planning for People, not Buildings. Environment and Planning. Vol. 1. 1969
- Goodey, B.: Towards a debate on Urban Design; JCUD, Oxford Polytechnic. 1979
- Gřegorčík, J., Koutný, J., Schmeidler, K.: Studijní programy bakalářského, inženýrského a doktorandského studia na FA VUT. Ústav urbanistické tvorby, Fakulta architektury, Vysoké učení technické Brno, 1998
- Hammersley, R., Westlake T.: Urban conservation Policy in the Czech Republic. Planning Practice and Research, Vol. 9, No. 2, 1992
- Healey P., Piccinato G.: AESOP Statement – The State of Spatial Planning in Europe. AESOP 1995
- Chadwick, G.F.: The alternative futures of alternative futures; in Planning outlook, New series, 10., 1971
- Chapin, F. S.: Activity systems and urban structure: a working Schema; in Journal of the American Institute of Planners, 3 Jan. 1968
- Cherry, G. E.: Influences on the Development of Town Planning in Britain; in Contemporary History.
- Lundahl, I.: Doctoral studies between academy and profession. AESOP papers, 1996.
- Lynch, K.: Teaching City Design, JCUD, Oxford Polytechnic 1979
- Maier, K.: Výchova urbanistů-plánovatelů na pražské Fakultě architektury. Územní plánování a urbanismus 5/1994, Ministerstvo hospodářství, Praha
- McDougal, G. et al.: Planning Theory Conference Position Paper, Wheatley. 1981
- Musil, J.: Changing urban systems in post-communist societies in central Europe. Urban planning and Environmental Policy in the Context of Political and Economic Changes in Central Europe. Praha 1992
- Paterson, A., Gřegorčík, J., Schmeidler, K., Ledvinková, M.: Effectiva urban revitalisation. Postgraduate planning course, Technical university Brno, 1997
- Proceedings of the Joint Seminar: Planning for the 3rd Millenium - From Knowledge to Action. ISoCaRP Ascona, 1997.
- Reade, E. J.: Identification of 'Planning' as a mode of decision making, SIP conference. 1978
- Roberts, M.: An Introduction to planning techniques, Hutchison & Co. 1974
- Rohon, P.: Výuka problematiky životního prostředí. Stavební fakulta Praha, ČVUT Praha 1995
- Rosenan, H.: The Ideal City in its Architectural Evolution. 1959
- Schmeidler, K.: Draft proposal for an educational system for environmental protection at the Faculty of Architecture at VUT (Technical University) Brno. VUT Brno Papers, 1992
- Schmeidler, K.: Sociologie v architektonické a urbanistické tvorbě. PC-DIR Brno, 1997
- Wildawsky, A.: If Planning is Everything, Maybe it's Nothing; Policy Sciences 4. 1973

Nové metody a přístupy v urbanismu a územním plánování

V oblasti urbanismu se objevily v 90. letech nové přístupy a techniky, které odpovídají novým podmínkám. Nový přístup zasahuje širokou oblast od koncipování ulic a veřejných prostor, regionální a územní plánování až po ekonomizující přístup k urbanismu. Dá se mluvit o sedmi významných nových přístupech v urbanismu. Nejsou univerzální, ale vždy odpovídají specifickým podmínkám. Naznačují však nové možnosti a nové způsoby řešení.

Patří mezi ně:

- rozvoj proaktivního plánování při řešení urbanistických úkolů
- experimentování s kolaborativním a participativním přístupem a vytváření nových způsobů a monitorování městského a regionálního rozvoje
- rozvoj nových metod myšlení a hodnocení času a prostoru podle perspektivy uživatele
- nové metody spravování půdy a majetku pomocí proaktivní regulace
- rozvoj nových způsobů chápání únosnosti životního prostředí v městském prostředí a techniky pro monitorování jejich podmínek
- aplikace nových informačních technologií a hodnocení dopadu projektů a postupů
- uznání potřeby nových způsobů fungování urbanistických kanceláří s ohledněním praktické a odborné etiky

Proaktivní plánování. Tento postup byl vyvinut převážně v 80. letech. Zahrnuje posun od urbanistické tvorby, zaměřené na regulaci prostoru nebo na podporu rozvoje veřejným sektorem tak, aby se vyšlo vstříc potřebám obyvatel a ekonomické sféry. Nová alternativa je formou urbánní rozvojové strategie, která pomocí zájmů a strategií soukromých vlastníků půdy developerských organizací společností reálných kanceláří výborů komunit a dalších nahrazuje přímou intervencí státu. Tyto strategické postupy neučinkují pomocí direktiv, co by různé organizace měly dělat, ale poskytují rámec aktivitám různých činitelů, aby se dosáhlo realizace veřejných zájmů. Uznává se, že veřejný sektor nemá dostatečné zdroje, aby poskytl vše nezbytné, a tak ostatní účastníci mohou vytvořit to, co je potřeba. Tato forma urbanistického plánování zdůrazňuje efektivní, urbánní a regionální strategii, poskytuje koordinační rámec a nabídku finančních odměn „přidanou hodnotu“ zdrojům, které jsou dostupné veřejnému sektoru. Zdůrazňuje se úloha různých elementů při realizaci hlavních rozvojových

projektů cestou, kdy se maximalizují společné cíle.

Kolaborativní urbanismus. Nový přístup ke spolupráci mezi partnery zjevná v oblasti veřejného a soukromého sektoru, zdůrazňuje proces vzájemně výhodné spolupráce. V oblasti urbanismu jsou uznávány meze koncepce vědecké objektivitě a technické racionality. Nové myšlenky se objevují a zdůrazňují interaktivní a společnou cestu. Zdůrazňuje se práce na rozvojových strategiích a vytváření politiky založené na domluvě, diskusi spíše než na technické analýze. Tento dialog - komunikativní práce je konstruována tak, že vytváří cíle a směry, které rámuje cesty k dosažení cílů těch, kteří souhlasí s touto strategií. To vede k postupům, jak dosáhnout spolupráce a komunikace mezi různými aktéry urbánního a regionálního rozvoje, jak předcházet konfliktům, kreativně je řešit a jak umožnit zasáhnout do rozvoje různým skupinám ve městě bez ohledu na majetkové, kulturní a sociální rozdíly.

Perspektiva každodenního života. Vzrůstá zájem urbanistů a sociologů o životní styl obyvatel města. Objevují se studie zaměřené na život a životní styl určitých sociálních skupin, výzkum rodu a etnik. Zkoumá se jaké překážky jejich života byly opomíjeny v urbanistické praxi minulých let. Výzkumné práce pomocí časových snímků členů domácností ukazují, jak se pohybují v prostoru a času města a regionů a jaké obtíže se jim staví do cesty. Vzhledem k vysokému počtu žen zapojených do ekonomických aktivit a mnohdy i hlavních živitelů rodin tento přístup se stává alternativou zaběhaných urbanistických praktik. Různé iniciativy se zaměřují na odstranění překážek. Ačkoliv tato metoda byla vyvinuta z perspektivy žen, vede k tomu, že lépe chápeme různé způsoby života v současnosti, a také umožňuje seznámit se s úhlem

pohledu různých sociálních vrstev a skupin.

Urbanismus orientovaný na trh. V poválečné době byl urbanismus a územní plánování často prezentován jako alternativa trhu při využívání země pro rozvoj. Trhem ovládaný rozvojový proces byl často prezentován jako škodlivý a parazitující na veřejné infrastruktuře. V tomto kontextu masivní regulace soukromého sektoru, zdaňování zisku z rozvoje a nahrazování trhu přímo veřejným sektorem se zdálo vhodným východiskem. Bylo věnováno velice málo pozornosti tomu, jak funguje trh s pozemky a jak jsou tvarovány urbanistickou regulací a aktivitami veřejného sektoru. Jedním z následků přechodu k proaktivnímu plánování a ke spolupráci se soukromým sektorem je lepší pochopení vlastností územního rozvoje a vzájemných vztahů mezi intervencí v zájmu veřejnosti a trhem s pozemky. Experimenty tam, kde panují liberální plánovací podmínky v některých západních zemích ukázaly omezení tržního chování. Východní Evropa je místem, kde se uvažuje o posílení tržního přístupu v urbanistickém rozvoji, který je nevhodnější v dlouhodobé perspektivě. Tyto nové přístupy jsou zaměřeny na formy spolupráce mezi trhem a urbanismem, soukromým a veřejným sektorem, kdy se maximalizuje vzájemný zisk a výhody při zohlednění sociálních cílů a kvality životního prostředí. To vede k myšlenkám o způsobech řízení a poskytování kontextu tržnímu procesu, který urychluje rozvoj a rozvojovou kapacitu a umožňuje splnit i další cíle, které má společnost.

Urbanismus orientovaný na životní prostředí. Trvale udržitelný rozvoj měst se stal v 90. letech jedním z nejdůležitějších kritérií. Znamená to přeměnu zásad v účinnou metodiku změny na úrovni řízení rozvoje měst a městských regionů. Vzplály vzrušené debaty o možných postupech v udržení kvality životního prostředí měst. Existuje několik příkladů, kde konzervace zdrojů a životního prostředí je dominantním cílem řízení města. Množí se přístupy definovat kapacity města a urbánních regionů s ohledem na kvalitu životního prostředí a provádět audit environmentálních výhod lokality, či provádět mapování pomocí indikátorů kvality životního prostředí. Většina měst se pokouší zlepšit kvalitu životního prostředí ovlivňováním dopravy a spotřeby energií, včetně regulace využití území

a tvarování formy města. Vede to k uznání komplikovanosti, závislosti, které existují mezi ekonomickými, sociálními a environmentálními cíli. Přínos urbanistického výzkumu a zájmů o životní prostředí zdůrazňuje vztah environmentálních úvah k sociálnímu a ekonomickému rozvoji. Zdůrazňuje se obtížnost morálních a praktických dopadů rozhodnutí v této sféře a je napadána představa, že tyto záležitosti jsou pouze technického charakteru a mohou být rozhodnuty v intencích inženýrství přírodních věd či ekonomie.

Vliv nových technologií. Oblast urbanismu, jako každá jiná vědní oblast, je ovlivněna novými možnostmi revoluce v informatice a telematice. Rozšiřuje se používání GIS - geografického informačního systému atd. Vzrůstá zájem využívat interakční technologie k vytváření informačních sítí, toku informací mezi aktéry a umožnění výpovědi různým skupinám aktérů. Nové technologie jsou využívány k experimentům při oceňování rozvoje měst, komunikací atd. Urbanismus je konfrontován s těmito novými technologiemi, které nabízejí rozmanitost perspektiv. V tomto ohledu se nové technologie mohou stát přínosem pro neformální debaty o budoucnosti měst a o způsobech, jak využít náměty ke změně dopadů na materiální zájmy, morální hodnoty a citění různých skupin. Pokud se to podaří, nové technologie mohou poskytnout cennou roli v rozšiřování přístupu ke znalostem a službám a při hledání různých východisek. Ale mnohé současné trendy ukazují, že nové technologie posilují výhody těch, kteří mají rozhodovací moc již dnes. Přínosem plátce urbanistů je porozumění sociálnímu kontextu, využití těchto nových technologií.

Praktická etika. V urbanistické tradici je uznávána role hodnot, faktů, morálních východisek stejně jako vědeckých poznatků. Racionální tradice v urbanismu se pokouší tyto fragmenty izolovat. Je evidentní, že to není možné ani prakticky, ani analyticky. Nepomáhá dořešit úkoly komunitě jak koexistovat ve městě a městských regionech bez ohledu na jejich rozdíly.

Karel Schmeidler

Nové knihy nakladatelství GRADA chystané na rok 2000

Ekonomie veřejného sektoru

Joseph E. Stiglitz

Kniha významného amerického ekonomy je nejpoužívanější učebnicí „veřejných financí“ na světě. Její hlavní předností je ucelený způsob výkladu, založený na zvládnutí ekonomické teorie. Vysvětluje jak základní koncepty ekonomie veřejného sektoru (role státu v ekonomice, vládní zásahy, druhy tržního selhání), tak i problémy daní a jejich forem až po konkrétní aplikace teorie veřejných financí (vliv veřejného sektoru na ekonomický růst). Vynikající pomocník nejen pro studenty, ale i pro ekonomy, zvláště v oblasti veřejného sektoru.

99 Kč, B5, V8, 664 stran ISBN 80-7169-454-1

Marketing měst a obcí

Lidmila Janečková, Miroslava

Vaščíková

Kniha je určena pracovníkům obecních úřadů, kteří se zabývají marketingem obcí. Autorky je seznamují se vším, co je třeba pro bezproblémový chod obce zařídít. Zmiňují se o organizační struktuře, podnikatelské kultuře, kvalitě ve veřejných službách, provádění marketingového výzkumu i průzkumu veřejného mínění obyvatel obce a jejich vyhodnocování i o možnostech obecního úřadu ovlivňovat podnikatelskou kulturu obce. Předností knihy je uvedení příkladů marketingového průzkumu prováděného na zakázku pro některé obecní zastupitelstva.

178 Kč B5, V2, 184 stran ISBN 80-7169-750-8

Marketingový výzkum v praxi

Marie Příbová a kol.

Kniha pro ty, kteří chtějí a mohou provádět marketingový výzkum vlastními silami nebo ve spolupráci s výzkumnými agenturami. Publikace je rozdělena do čtyř částí. První dvě části jsou věnovány vysvětlení procesu marketingového výzkumu a jeho stavebním

kamenům, ve třetí a čtvrté části jsou uvedeny typické příklady marketingových studií. Kniha seznamuje mj. s technikami sběru dat, statistickým softwarem, zdroji dat atd. 266 Kč, B5, V8, 248 stran ISBN 80-7169-299-9

Městský informační management

Martin Lukáš

Příručka aplikovaného informačního managementu v oblasti městské správy je určena především řídicím pracovníkům veřejnoprávních institucí, ale také tiskovým mluvčím, analytikům a programátorům dodavatelských firem. Autor čtenáře provádí teoretickými i praktickými problémy při implementaci IS/IT, zaměřuje se na využití metodiky MAVS, zabývá se strategickým řízením IT atd. Publikaci doplňuje sborník ukázkových řešení. 198 Kč, B5, V2, 200 stran ISBN 80-7169-554-8

Ekonomika územního rozvoje

Karel Maier, Jiří Čtyroký

Publikace podává velmi přístupnou formou informace o ekonomických zákonitostech a investicích do územního rozvoje ve veřejném i soukromém sektoru. Čtenář je postupně seznamován s obecnými ekonomickými zákonitostmi území, s trhem nemovitostí, prostorovou organizací činností ve městech, prostorovým utvářením regionů, alokací bydlení, výroby kancelářských pracovišť, obchodů a dopravy, vztahem ekonomiky a životního prostředí, managementem územního rozvoje, veřejnými investicemi i partnerstvím veřejného a soukromého sektoru. Kniha obsahuje také ekonomické analýzy a expertizy v územním plánování. Je určena všem, kteří se nějakým způsobem podílejí na utváření a rozvoji jednotlivých regionů nebo obcí.

120 Kč, B5, V2, 104 stran

Hospodářský styk se zahraničím - kulturní rozdíly

Ivan Šroněk

Důležitým faktorem v hospodářském styku se zahraničím nejsou pouze aspekty ekonomické či právní, ale ve značné míře právě kulturní rozdíly dané odlišností hodnot a způsobů jednání, jimiž se řídí skupiny osob. Mezikulturní rozdíly těsně souvisí s marketingem, managementem, personalistikou, spotřebitelským chováním. Publikace uvádí jednotlivé elementy kultury, poukazuje na problémové oblasti a posuzuje specifika vybraných zemí a regionů. Znalost této problematiky zabrání mnohým nedorozuměním a problémům, k nimž by mohlo dojít.

148 Kč, B5, V2, 144 stran

Vydává rada Asociace pro urbanismus a územní plánování ČR jako informační tiskovinu pro členy Asociace a zájemce. Vychází nepravidelně. Náklad 300 výtisků. Redakce Ing. arch. Mgr. Zdeněk Černý, Pražského 604, 152 00 Praha 5, tel./fax (02) 51 61 15 85, e-mail: zcerny@bon.cz. Tajemník Asociace: Ing. arch. Zuzana Hrochová, tel. (02) 54 18 81. Adresa Asociace: Perucká 44, 120 00 Praha 2, tel. (02) 691 07 59, fax (02) 691 09 81, 24 31 01 85. Vyšlo v lednu 2000